

Ali niso to verzi, ne človeka, ampak železnega veletoka, ki se je utrgal in ga ne more ustaviti nihče, razen tisti trenutke, v katerem je dovršeno vse, kar se ima dovršiti, poplačano in dokazano vse, kar se ima poplačati in dokazati? »Wir fürchten nur Gott!« preveva njih srca; ritem kot grmenje topov, udarci kopit, rime kot žvenket sabelj, kot... ni besede! Naj navedem še en citat — pesem pove več, kot morem povedati jaz.

Und hau nach hinten und hau nach vorn,
hau zu, wie nur zu hauen,
wohin es trifft, ein jeder Hieb
sei Grausen und sei Grauen!

Und geht die ganze Welt kaputt
in Blut- und Flammenwehen,
und wird es wirklich Jüngster Tag —
wir bleiben und wir stehen!
Wir bleiben, Michel, und wir stehen
vor Gottes Thron zu sagen:
allwie man ihn und seine Welt
an elende Habsucht verraten!

To samo med Nemci. Literatura drugih narodov mi ni pri rokah. Dokazati sem hotel samo, da smo daleč od starih Grkov in Rimljanov, ki jim je veljalo: »Inter arma silent musae«. *Ali to ta Nemci? Nemški bar barabara!*

Zimska vojna.

(Li - tai - pe.)

Jaz sanjam o nebeškem tronu,
o vrtilih moje domovine Tsin.
Rumeno cvetejo mimoze. Skačejo gazele.
Ah, res je vojna. Toda vojna solnca gorka.
Zmrzujemo ob poti s konji vred.
Odrezali bodo nekterim premrle noge.
V čevljih. Kot steklo nam mrznejo oči.
Blagor mu, ki v objemu smrti pod snegom spi!
O mi berači! Obleka je naša razcefrana.
Skalovje strči kot led in led kot kamenje strči.
V špiralah vrtil se veter in trga sneg.
Po pasje se plazimo kot na mesec visoko.
Kot murvina skorja nam koža poka.
In naša lastna kri na meč kaplja.
V zamolklji muki rogov pojo.
Sladkeje igral sem na flavto nekoč.
Ne vem, če se je kateri vrnil kdaj.
Glej, tiger splašen je udaril z repom,
razčesnil zobe kot slana bele in temno
je padel njegov rjoveči klic v dol.
Pokaži kdo srce! Z drevesa ptič je pal.
Razparaj se in pokaži srce! Ali je rdeče srce?
Vse smreke zasnežene stoje; na mladikah
čepimo premrli in krakamo v megli krvi.
O nebo, o sveto! Sežgi me, pomagaj mi!
Razbičaj vihar, da zagrmí, in vrzi,
o vrzi blisk v okamenelo, dvignjeno čelo,
da splavam kot plamen, zgubim se v noč!

Beseda o slovstvenih razmerah na Nemškem. »Že prej sem enkrat vprašal: kdo danes sploh še bere lepo-

slovje? Prav med nami katoličani je še vedno zelo veliko sicer docela »izobraženih« ljudi, ki so trdno prepričani, da so romani, novele in podobna roba le za ženske in moške brez drugega dela, kvečjemu morebiti še za otroke; »resen« mož politike in znanstva pa je vsekako že premoder za take v s a j nepotrebne, če že ne škodljive čenče.

Ne oziraje se na neutemeljeno površno pojmovanje bistva prave umetnosti in pomena lepega, bi želel le vprašati: ali so si že kdaj ti ljudje popolnoma razjasnili velikanski vpliv romanov itd. na celokupnost človekovega mišljenja, ki ga imenujemo »svetovni nazor« v pomenu razumevanja sveta? Povem vam, vi resni gospodje, vaša politična priznanost z vašo zgovornostjo vred temelji v marsičem na temelju, ki ga je postavilo na ta ali oni način tako malo cenjeno leposlovje. Človek ne živi samo od kruha, in narod ali narodna stranka ne samo od narodnega gospodarstva, ampak potrebuje poleg verskih tudi one duševne sile, ki mu jih preko možnosti vsakega zgolj umskega spoznanja nudi umetnost. Resnično in pravo umetniško (ne rečem: artistično) slovstvo spada raditega prav tako, vsaj prav tako k življenjskim potrebam naroda, ki neče postati žrtev nekulture in materializma, kakor zdravo politično strankarstvo. — Zdi se, zlasti mnogim politikom, ki še vedno veljajo enostransko za voditelje katoliškega ljudstva, da temu spoznanju ne morejo slediti. Večkrat sem že govoril o tej zadevi s člani parlamenta, pa sem se vedno čudil, kako malo so to umeli. Teoretično je v najboljšem slučaju kdo priznal — mogoče iz vljudnosti —, da pa je treba katoliško ljudstvo navajati k pozitivnemu negovanju slovstva, da treba iz teorije izvajati tudi praktične posledice, k takemu sklepu, da, tudi le priznanju se ni mogel povzpeti nobeden. Delaven in pameten deželni poslanec je izjavil, da je odsek storil svojo dolžnost, če je dovolil od države predpisano vsoto »za umetnost in znanstvo«. Ne glede na pičlost tozadevnih gmotnih sredstev v Prusiji (kakor tudi v drugih zveznih državah) temu gospodu ni bilo mogoče dopovedati, da bi voditelji katoliškega ljudstva vendar s svojim ugledom mogli tudi izven parlamenta mnogo storiti v dobrobit in negovanje višje duševne in umetniške kulture. Ostal je pri starem, da je mnogo boljšega, važnejšega dela, kot se ukvarjati s takimi stvarmi, ki so pa seveda same na sebi lepe — češ, sredstva zadoščajo itak komaj strogo političnim zahtevam. —

Če imajo že vodilni krogi — da ne govorim o raznih izjavah nekaterih duhovnih krogov, ki obsojajo kratkomalo vse romane brez razlike — tako malo razumevanja za duševne sile, ki se ne dajo izraziti v številkah ali čutnih koristih, kdo bi se čudil, da naletiš med širšimi sloji katoliškega ljudstva na tako podcenjevanje umetniških in še posebej slovstvenih vrednot; da se smatra leposlovje kvečjemu za zabavo, dobrodošlo v delomrznih urah in primerno za preganjanje dolgega časa, ne pa za resno stvar z resnim ozadjem. — Koliko lepih govorov o kulturnih nalogah nemškega naroda tudi na slovstvenem polju sem že slišal po katoliških shodih in drugih prireditvah, ki jim je vse pritrjevalo in jih odobraval! Ko pa si jih hotel — potem ko so ti vneti poslušalci z vrčkom piva ali litrom vina malo zalili svoje navdušenje — pritegniti k važnemu slovstvenemu podjetju, ali jih pridobiti, da kupijo kako iz-